

Οι χρυσομηλιές ενός Κυθρεώτη φυγά των σφαγών του 1821

του Πέτρου Παπαπολυβίου
Αναπλ. καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο Γεώργιος Κησιάδης αναφέρει στο βιβλίο του για τις σφαγές του Ιουλίου 1821, ότι οι συλληφθέντες στην Κυθρέα οδηγήθηκαν στην εκτέλεση, στη Λευκωσία, την ίδια μέρα με τους προύχοντες της Λαπήδου και του Καραβά, στις 13 Ιουλίου 1821. Γράφει, συγκεκριμένα: «Αυθημερόν [13 Ιουλίου 1821] απήγαγον εις Λευκωσίαν και εκαρτάτησαν τους εκ Κυθραίας διαπρέποντας επί κτήμασι και πλούτω Χατζή Ιωάνν και Χατζή Ατάλλαν, τον εκ του χωρίου Έξω Μετοχίου Πρωτοπαπών Χριστόδουλον, και τον εκ του χωρίου Βώνης παπά Ιωάννην.»

Σύμφωνα με την ίδια πηγή, ανάμεσα στους διασωθέντες και σε όσους κατάφεραν να διαφύγουν στο εξωτερικό ήταν και «οι εκ Κυθραίας Χατζή-Πετράκης και Χατζή-Πασχαλής, εκ των μάλα πλουσίων γαιοκτημόνων». Ο αποκεφαλισμός των Κυθρεωτών δημογερόντων και η φυγή των δύο επιβεβαιώνει, κατά την άποψή μας, ότι ο διφυής στόχος των σφαγών του 1821 και των εμπνευστών τους, ήταν από τη μια η τρομοκράτηση των κατοίκων με την αποψίλωση των ηγετικών φυσιογνωμιών των Ελλήνων της Κύπρου και από την άλλη η λεηλασία και η αρπαγή των περιουσιών τους στα πιο εύφορα μέρη του νησιού, τις περιοχές Λαπήδου – Καραβά και Κυθρέας και η καταλήστευση των εκκλησιαστικών θησαυροφυλακίων.

Από τους δύο Κυθρεώτες φυγάδες του 1821, πιο συναρπαστικός ερευνητικά αποδεικνύεται ο πολύπαδος ΧατζηΠετράκης. Για τις περιπέτειές του έχουν δημοσιευθεί αρκετές πληροφορίες από τον Νεοκλή Γ. Κυριαζή, στο σπουδαίο περιοδικό της Λάρνακας, «Κυπριακά Χρονικά», το 1923-1924. (Ο Λαρνακέας ιστοριοδίφης επέδειξε ξεχωριστό ενδιαφέρον για τον Χατζηπετράκη αφού ήταν, εκ μητρός, από την οικογένεια Χασάπογλου, απόγονός του.) Ο Χατζηπετράκης ήταν από τους πιο πλούσιους γαιοκτήμονες της Κύπρου, με σπίτι στη Λευκωσία κοντά στην Αρχιεπισκοπή και, σύμφωνα με τις αφηγήσεις των συγχρόνων του, «εις αυτόν ανήκε πάσα η εξ ελαιών ως επί το πλείστον κατάφυτος έκτασις, όσην ηδύνατο να περιλάβη ο οφθαλμός από της επί υψώματος κειμένης κατοικίας του». Είχε πολυμελή οικογένεια με δώδεκα παιδιά, δύο αγόρια και δέκα θυγατέρες, και κατάφερε να γλυτώσει από τις ιουλιανές σφαγές χάρη στην προβλεπτικότητα του και τη συνδρομή των Ευρωπαίων Προξένων στη Λάρνακα. Από εκεί διέφυγε στην Ευρώπη και ως Χατζη Πέτρος του ποτε οικονόμου Κυθέρους, υπέγραψε την προκήρυξη των φυγάδων Κυπρίων, του Δεκεμβρίου του 1821, με την οποία καταγγέλλθηκαν οι τουρκικές σφαγές και εξουσιοδοτήθηκε ο Νικόλαος Θησεύς να «πράξει υπέρ της ελευθερίας, νομίμου διοικήσεως και ευταξίας της

*Ο απαγχονισμός του Εθνομάρτυρα Κυπριανού
(Πίνακας του Γιώργου Μαυρογένη, λεπτομέρεια,
Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ')*

ρουσίασα ορισμένα σημαντικά νέα ευρήματα, με βάση δημοσίευμα εφημερίδας της Σμύρνης του 1854. Από το Λονδίνο το 1823 «έγραφε διά στίχων εις τινα των εν Παρισίοις Γάλλων γνωρίμων του εκφράζων τον πόδον της πατρίδος και ότι προτιμά τον θάνατον υπό τας τερπνάς της Κυθρέας χρυσομηλέας παρά την ψυχράν και ομκλώδη του Λονδίνου ατμοσφαιραν. Ο φίλος του ανέφερε περί αυτού και άλλου τινος Έλληνος ομοιοπαδούς εις τον σοφόν φιλόανθρωπον Χατωβριάνδον, τον συγγραφέα πολλών αξιολόγων πονημάτων και τότε υπουργόν της Γαλλίας. Ούτος δε απήντησε διά της ακολουούδου επιστολής, εμφανιούσης αποχρώτως την ευγενή του υπουργού προαίρεσιν υπέρ των Γραικών. Εκ Παρισίων 8 Ιουλίου 1823. “Πέμψον μοι τους δύο αυτούς Κυπρίους Γραικούς, και θέλω πράξει ό,τι δυναθώ υπέρ αυτών. Καγώ περιεπλανήθην άλλοτε εις τας οδούς του Λονδίνου εξόριστος, κλαίων, και λιμοκτονών. Αν δεν ήμην παράφρων, ως ο προσκυνητής Πετράκης, είχαν όμως παράφρονος τύχην.”»

Ο «Χατωμβριάνδος» είναι, βέβαια, ο Φρανσουά Ρενέ Ντε Σατωμπριάν, μεγάλη πνευματική και πολιτική προσωπικότητα της Γαλλίας της εποχής της παλινόρθωσης των Βουρβώνων, άριστος γνώστης της Ανατολικής Μεσογείου και του Ελληνικού ζητήματος, που πέρασε και από την Κύπρο. Οι στίχοι του Κυθρεώτη φυγά για τις χρυσομηλιές του, τον συγκίνησαν, αφού του δύμισαν τις δικές του περιπέτειες, για τις πολιτικές του ιδέες. Σε μια εποχή, που υπήρχαν Ευρωπαίοι πολιτικοί με αντίληψη και κατανόηση του τι θα πει «πόδος πατρίδος» για τους ξεριζωμένους...

Κύπρου», όσα έκρινε αναγκαία. Ο Κυθρεώτης γαιοκτήμονας έζησε περιπλανώμενος για εννιά χρόνια στην Ευρώπη, προσπαδώντας να συγκεντρώσει χρήματα για να μεταφέρει από την Κύπρο την οικογένειά του και να ανακτήσει την περιουσία του. Όταν τελικά πέτυχε να του αποδοθούν τα κτήματά του, το 1830, απεβίωσε λίγες μέρες κατόπιν, και ενώ βρισκόταν στην Κωνσταντινούπολη. Ο μεγαλύτερος γιος του, Χατζηγεωργάκης Πετρακίδης, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, πολέμησε στην ελληνική επανάσταση. Ύστερα από την ανεξαρτησία «κατετάχθη εις τον τακτικόν στρατόν και διετέλεσε μέλος της σωματοφυλακής του Όθωνος».

Για τον Χατζηπετράκη πριν μερικά χρόνια, στο Α΄ Επιστημονικό συνέδριο του Δήμου Κυθρέας, πα-